רָבָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹנָתָן, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יוֹנָתָן, (דְּתַנְיָא) ״אִם בָּעָלָיו עָמוֹ לֹא יִשָּׁלֵם״, וְלִשִׁיטַת רַבִּי יוֹנָתָן שְׁסוּבָר שֶׁבְּפִשְׁטוּת מִשְׁמַע אֲפִילּוּ אֶחָד מֵהֶם, אִם כֵּן גַּם כָּאן, מַשְׁמַע שֶׁפְּשׁוּטוֹ בְּאוֹפֶן דְּאִיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ – שֶׁהָיָה בִּשְׁנֵי הַזְּמַנִּים יַחַד, וּמַשְׁמַע נַמִּי דְּכִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – שֶׁגַּם כְּשֶׁהָיָה הַבְּעָלִים רַק בְּאֶחָד מִזְּמַנִּים אֵלּוּ, פָּטוּר הַשּׁוֹאֵל. וּמִצַּד שְׁנֵי כְּתֻבִים, ״בְּעָלָיו אֵין עָמּוֹ שָׁלֵם יְשַׁלֵּם״, מַשְׁמַע שֶׁחַיָּיב בְּאוֹפֶן דְּלֵיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ – שֶׁהַבְּעָלִים לֹא הָיָה בִּשְׁנֵי הַזְּמַנִּים, וּמַשְׁמַע נַמִּי דְּכִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – שֶׁכַּאֲשֶׁר בִּזְמַן אֶחָד הָיָה וּבִשְׁנֵי לֹא הָיָה, חַיָּיב הַשּׁוֹאֵל, נִמְצָא שֶׁהַדְּרָשׁוֹת סוֹתְרוֹת. אֲלָא וַדַּאי יֵשׁ לְתָרֵץ, שֶׁבְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה לוֹמַר לְךָ שֶׁיֵּשׁ זְמַן אֶחָד שֶׁמּוֹעִיל לִבְדּוֹ, וְיֵשׁ זְמַן אֶחָד שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל לִבְדּוֹ, שֶׁאִם הָיָה עָמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁאֵלָה, אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת עָמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמִיתָה, אֲבָל הָיָה עָמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמִיתָה, לֹא נִפְטַר הַשּׁוֹאֵל בְּכָךְ מִלְּשַׁלֵּם, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת עָמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁאֵלָה דַּווְקָא.

מֵהַפְּסוּקִים נִדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ זְמַן אֶחָד שֶׁהַוּא הָעִיקָּרִי, שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא עַל הַבְּרַיְיתוֹת: אֵיפּוֹךְ אֲנָא – אוּלַי נֶהְפּוֹךְ וְנֹאמַר שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת דַּווְקָא בְּשָׁעַת הָאוֹנֶס, וּמִנַּיִן שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת דַּווְקָא בְּשָׁעַת הַשְּׁאֵלָה. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: מִסְתַּבְּרָא שֶׁשָּׁעַת הַשְּׁאֵלָה עֲדִיפָא לִקְבּוֹעַ דִּין ׳בְּעָלָיו עָמּוֹ׳, מִשּׁוּם דְּקָא מַיְיתֵי לָהּ לִרְשׁוּתֵיהּ – שֶׁאִז הַשּׁוֹאֵל מַכְנִיסוֹ לִרְשׁוּתוֹ, וְזֹאת זֹה גּוֹרֶם אֶת חִיּוּבּוֹ. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אַדִּרְבָּה, שָׁעַת הַשְּׁבוּרָה וּמִיתָה עֲדִיפָא לִקְבּוֹעַ דִּין ׳בְּעָלָיו עָמּוֹ׳, שֶׁכֵּן רַק אָז חַיָּיב בְּאוֹנְסֵיהּ שֶׁל הַבְּהֵמָה שֶׁאֵשֶׁל. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: מִכָּל מָקוֹם אִי לָא זְמַן הַשְּׁאֵלָה, זְמַן הַשְּׁבוּרָה וּמִיתָה מַאי עֲבִיד, הֲלֹא אֵין זְמַן זֶה מְחַיְּבוֹ כְּלוֹם מִצַּד עַצְמוֹ, וְנִמְצָא שֶׁזְּמַן הַשְּׁאֵלָה גָּרַם לוֹ לְהִתְחַיֵּיב, וְלָכֵן צָרִיךְ שֶׁהַבְּעָלִים יִהְיֶה בִּזְמַן זֶה דַּווְקָא. שׁוּב מַקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְאִי לָאו שְׁבוּרָה וּמִיתָה שְׁאֵלָה מַאי עֲבִיד – הֲלֹא בְּלֹא שֶׁהָיָה קוֹרֶה הָאוֹנֶס לֹא הָיָה חִיּוּב מֵחֲמַת זְמַן הַשְּׁאֵלָה, שֶׁהֲרֵי הָיָה מְסַיֵּים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּבְהֵמָה וּמְשִׁיבָהּ לְמִשֵּׁהוּ, וְנִמְצָא שֶׁהָאוֹנֶס הוּא גּוֹרֵם הַחִיּוּב.

מִסִּיקָה הַגְּמָרָא: אֲפִילּוּ הָכִי – אַף שֶׁהָאוֹנֶס הוּא גּוֹרֵם הַחִיּוּב, מִכָּל מָקוֹם שְׁאֵלָה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן עַל יְדֵה חַיָּיב הַשּׁוֹאֵל בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ. וְנִמְצָא שְׁחִוּבוֹתָיו כְּלַפֵּי הַבְּהֵמָה מִתְחִילִים כְּבָר מִשְּׁעַת הַשְּׁאֵלָה.

תִּירוּץ נוֹסָף: רַב אַשֵׁי אָמַר, אָמַר קְרָא ׳וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ׳, וְהַמִּילִּים ׳מֵעִם רֵעֵהוּ׳ מְיוֹתָרוֹת, אֶלָּא יֵשׁ לְדַייֵק, ׳מֵעִם רֵעֵהוּ׳ וְלֹא רֵעֵהוּ עָמּוֹ – כְּלוֹמַר דַּווְקָא אִם שָׁאַל אֶת הַחֵפֶץ בְּלֹא הַבְּעָלִים שָׁלֵם יְשַׁלֵּם, הָא – אִם רֵעֵהוּ עָמּוֹ, פָּטוּר. וּמִכָּיוָן שֶׁהַפְּסוּק ׳מֵעִם רֵעֵהוּ׳ נֶאֱמַר עַל שְׁעַת הַשְּׁאֵלָה, מוּכָח שֶׁעַל זְמַן זֶה הִקְפִּידָה הַתּוֹרָה.

שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: אִי הָכִי, הַפְּסוּקִים ׳בְּעָלָיו אֵין עָמּוֹ שָׁלֵם יְשַׁלֵּם׳, וְ׳אִם בְּעָלָיו עָמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם׳, לָמָּה לִי – מִדְּוַע צְרִיכָה הַתּוֹרָה לְכַתְּבָם, הֲלֹא כְּבָר לָמַדְנוּ מֵהַפְּסוּק ׳מֵעִם רֵעֵהוּ׳ שֶׁהַשּׁוֹאֵל בִּבְעָלִים פָּטוּר. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִי לַאו הָנָךְ – אִם לֹא הָיוּ הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ, הֲוָה אָמֵינָא הַאי אוֹרְחֵיהּ דִּקְרָא הוּא – הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה לְכַתּוֹב בְּאַרְיכוּת לְשׁוֹן ׳וְכִי יִשְׁאַל מֵעִם רֵעֵהוּ׳, וְלֹא הָיִיתִי דּוֹרֵשׁ מִכָּאן, לָכֵן כָּתְבָה הַתּוֹרָה בְּפֵירוּשׁ שֶׁפְּשׁוּטוֹ כְּשֶׁבְּעָלִיו עִמּוֹ, וּמֵעַתָּה נִדְרֹשׁ גַּם מֵהַפְּסוּק ׳מֵעִם רֵעֵהוּ׳ לְלַמֵּד אֶת הַפְּטוּר שֶׁל שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים, וְכֵן מִלֵּא נִלְמַד שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ דַּווְקָא בְּשָׁעַת שְׁאֵלָה.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא, שְׁאֵלָה כְּדֵי לְרַבּוֹתָהּ הוּא בְּעַצְמָהּ, מַהוּ – הָאִם דִּינוֹ כְּשׁוֹאֵל וְחַייָב בְּאוֹנֶס, אוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר. צַדְדֵי הַסְּפֵק: כְּדְשַׁיְילֵי אִינְשֵׁי בְּעָנְיָן – כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹאֲלִים צָרִיךְ, וּלְחָכֵי לֹא שַׁיְילֵי אִינְשֵׁי – וְלִצוֹרֶךְ כָּזֶה לֹא שׁוֹאֲלִים, אוֹ דִּלְמָא מַעֲמָא מַאי שׁוֹאֵל חַייָב בְּאוֹנְסִים, מִשּׁוּם הֲנָאָה, וְהַאי נַמִּי הָא אִית לֵיהּ הֲנָאָה.

סְפֵק נוֹסָף: שְׁאֵלָה כְּדֵי לְיַרְאוֹת בָּהּ – שֶׁיַּחְשְׁבוּהוּ לְעשִׁיר וְחָשׁוּב עַל יָדֶהּ, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: מָמוֹנָא בְּעָנְיָן – צָרִיךְ לְשׁוֹאֵל דָּבָר שֶׁגּוֹפוֹ מָמוֹן, וְהָאֵיכָא, וְהֵרֵי גּוֹפוֹ מָמוֹן, אוֹ דִּלְמָא, מָמוֹנָא דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ בְּעָנְיָן – צָרִיךְ שֶׁיִּהְנֶה וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹן עַצְמוֹ, וְלֵיכָּא.

סְפֵק נוֹסָף: שְׁאֵלָה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מְלָאכָה בְּשִׁוּוּי פָּחוֹת מִפְּרוּטָה, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: מָמוֹנָא בְּעָנְיָן וְאִיכָּא, אוֹ דִּלְמָא כָּל פָּחוֹת מִפְּרוּטָה לֹא כָלוּם הִיא – אֵין לָהּ חֲשִׁיבוּת מְלָאכָה, וְנִמְצָא שְׁלֹא שָׁאַל אוֹתָהּ לְצוֹרֶךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה.

סְפֵק נוֹסָף: אִם פָּחוֹת מִפְּרוּטָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב שְׁאֵלָה, מַה הַדִּין אִם שָׁאַל שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהֶן – בְּשִׁתֵּיהֶן יַחַד מְלָאכָה בְּשִׁוּוּי פְּרוּטָה, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: מִי אַמְרִינַן זִיל בָּתַר – לֵךְ אַחַר הַשּׁוֹאֵל וּמַשְׁאִיל, וְאֵיכָא – שֶׁהַשּׁוֹאֵל נָהֲנָה מֵהַמַּשְׁאִיל בְּשִׁוּוּי פְּרוּטָה, אוֹ דִּלְמָא, זִיל בָּתַר פְּרָה, וְכָל חֲדָא וַחֲדָא לֵיכָּא מְמוֹנָא – וּבְכָל אַחַת מֵהֶן אֵין חֲשִׁיבוּת בִּמְלָאכְתָּהּ.

מִכָּאן וְאִילַךְ הַסְּפֵיקוֹת הֵם לְגַבֵּי דִּין ׳בְּעָלָיו עִמּוֹ׳: שָׁאַל מְשׁוּתָּפִין, וְנִשְׁאַל לוֹ אֶחָד מֵהֶן, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: כּוּלּוֹ בְּעָלָיו בְּעָנְיָן – צָרִיךְ שֶׁהַבְּעָלִים יִהְיֶה שָׁאוּל לְכָל הַשּׁוֹאֵל, וְלֵיכָּא, אוֹ דִּלְמָא בְּהַהִיא פַּלְגָּא דְּשַׁיְילֵי – בְּחֵצִי שֶׁל הַחֵפֶץ שֶׁשָּׁאַל, שֶׁבּוֹ הָיָה הַבְּעָלִים שָׁאוּל, מִיהַת מִיפְּטַר – יִפְטֹר הַשּׁוּתָּף שֶׁהָיָה בְּעָלִים עִימּוֹ.

סְפֵק נוֹסָף: שָׁאַל מֻתְאָשָׁה בְּהֶמְדָּה שֶׁל נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ, וְנִשְׁאַל בַּעְלָהּ לְעִשְׁיַית מְלֹאכַת הַשּׁוֹאֵל, אוֹ אִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה בְּהֶמְדָּה כְּדֵי לְחָרוֹשׁ קַרְקַע נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ, וְנִשְׁאַל הַמְּשׁוֹאִיל לַבַּעַל, לְעִשְׁיַית מְלֹאכְתּוֹ, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: קְנָיַן פֵּרוֹת שִׁיךְ לְבַעַל בְּנִכְסֵי הַמְּלוֹג כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי, וְכֹחַ הַמְּלָאכָה שֶׁנִּשְׁאַל הַבַּעַל לְבַעֲלִים, וְכַאֲשֶׁר הוּא נִשְׁאַל נֶחְשַׁב הַדָּבָר שֶׁבְּעַלְיוֹ עִמּוֹ, וְכֵן נֶחְשַׁב כְּשׁוֹאֵל עַצְמוֹ, וְכִשֶּׁהַבְּעָלִים נִשְׁאָלִים לוֹ נֶחְשַׁב שֶׁבְּעַלְיוֹ עִמּוֹ, אוֹ לֹא.

רַבִּינָא מִסְתַּפֵּק סְפֵק נוֹסָף: אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשֵׁי, הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְהַשְׁאֵל לִי עִם פָּרָתְךָ, דְּהֵיינוּ שֶׁהַבְּעָלִים אֵינוֹ נִשְׁאָל בְּעַצְמוֹ אֶלָּא שׁוֹלֵחַ אַחֵר לְהַשְׁאֵל בְּמְקוֹמוֹ, מַהוּ. צַדְדֵי הַסְּפֵק: בְּעָלָיו מַמָּשׁ בְּעָנְיָן וְלֵיכָּא, אוֹ דִּלְמָא שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְאֵיכָּא.

רַב אַחָא פּוֹשֵׁט אֶת שְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת הָאַחֲרוֹנִים: אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא, לְרַב אַשֵׁי, בַּעַל, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁזֹּה פְּלוֹגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ, שָׁלִיחַ, פְּלוֹגְתָּא דְּרַבִּי יוֹנָתָן וְרַבִּי יאשִׁיָּה. מִפֹּרֶשׁ הַגְּמָרָא: בַּעַל פְּלוֹגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאִיתְּמַר לְעִנְיַן בִּיכּוּרִים, הַמּוֹבֵר שָׂדֵהוּ לַחֲבֵירוֹ לֶאֱכוֹל פֵּרוֹת אֲבָל גּוּף הַקַּרְקַע לֹא יְהֵא קָנוּי לוֹ, רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מֵבִיא הַלּוֹקֵחַ בִּיכּוּרִים, וְקוֹרֵא אֶת הַפְּסוּקִים שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הַמֵּבִיא בִּיכּוּרִים, וּבִתּוֹכוֹ הַפְּסוּק ׳הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי׳. וְרֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. מִבֹּאֶרֶת הַגְּמָרָא: רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר מֵבִיא וְקוֹרֵא, מִשּׁוּם שְׁסּוֹבֵר קְנָיַן פֵּרוֹת כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי, וּכְכוֹל לוֹמַר ׳הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי׳, וְרֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא, מִשּׁוּם שְׁסּוֹבֵר קְנָיַן פֵּרוֹת לַאו כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי, וְנִמְצָא שֶׁאִם יֹאמַר ׳הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי׳ הֲרֵי הוּא דּוֹבֵר שֶׁקֶּר. וּלְפִי זֶה בַּעַל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְנְיַן פֵּרוֹת בִּנְכָסֵי אִשְׁתּוֹ, לְרַבִּי יוֹחָנָן, מוֹעִיל לְדִין ׳בְּעָלָיו עִמּוֹ׳, וְלֹא לְרֵישׁ לָקִישׁ לֹא. שָׁלִיחַ, פְּלוֹגְתָּא דְּרַבִּי יוֹנָתָן וְרַבִּי יאשִׁיָּה, דְּתַנְיָא, הָאוֹמֵר לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס הַמְמוּנֶה עַל נִכְסָיו לְזוֹן מֵהֶם אֶת אִשְׁתּוֹ, כָּל נְדָרִים שֶׁתִּהֵא אִשְׁתִּי נוֹדֶרֶת מִכָּאן עַד שֶׁאָבֹא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי, הָפֵר לָהּ, וְהֶפֵּיר לָהּ הָאפּוֹטְרוֹפּוֹס. יָכוֹל יְהוּ מוּפָרִין, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׳, שְׁדַּווְקָא הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר וְלֹא שְׁלוּחוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, מָצִינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְגַם אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס יָכוֹל לְהָפֵר. וּלְפִי זֶה, לְרַבִּי יוֹנָתָן שְׁלִיחַ מוֹעִיל לְדִין ׳בְּעָלָיו עִמּוֹ׳, וְלִרְבִּי יאשִׁיָּה לֹא מוֹעִיל.

רַב עִילַּיִשׁ מֵבִיא סְפֵק נוֹסָף: אָמַר לֵיהּ רַב עִילַּיִשׁ לְרָבָא, הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וְהַשְׁאֵל עִם פָּרָתִי, מַהוּ. תֵּיבָעֵי – הַסְּפֵק הוּא גַּם לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְתֵיבָעֵי לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם אֵינוֹ כְּמוֹתוֹ. מִבֹּאֶרֶת הַגְּמָרָא: תֵּיבָעֵי לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, שְׁאוּלַי חָנֵי מִילֵּי שָׁלִיחַ, דְּבַר מְצוָה הוּא, שֶׁשִּׁייךְ בְּמִצְוֹת שְׁאֵלָה שִׁיכּוֹל לְשׁוֹאֵל וּלְהַשְׁאִיל, אֲבָל עֶבֶד דְּלָאו בַּר מִצְוָה, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין לוֹ כֹּלוֹם בְּלֹא רַבּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְשׁוֹאֵל וּלְהַשְׁאִיל, לֹא – אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שָׁלִיחַ. אוֹ דִּלְמָא, אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ אוּלַי חָנֵי מִילֵּי שָׁלִיחַ, אֲבָל עֶבֶד יוֹעִיל מִשּׁוּם שִׁיר הָעֲבֶד כִּיר רַבּוֹ דַּמְיָא. אָמַר לֵיהּ רְבָא לְרַב עִילַּיִשׁ מִסְתַּבְּרָא יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ דַּמְיָא.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא, בַּעַל בְּנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ,

שׁוֹאֵל חָוֵי כיון שמשתמש בהם, ואם כן חייב אם יאנסו, אוֹ שׁוֹכֵר חָוֵי, שהרי חייב לפדותה תמורת השתמשותו בהם, ואם כן יהיה פטור באונסים. אָמַר רָבָא, לְפוּם חוּרְפָא שַׁפְשְׁתָא – לפי חריפותו נשתבש בשאלתו, שהרי מִמָּה נַפְשָׁךְ פטור באונסים, שכן אִי שׁוֹאֵל חָוֵי הרי שְׁאֵלָה בַּבַּעֲלִים הִיא, משום שהאשה משועבדת ושאולה לעשיית מלאכתו משנשאה, וְאִי שׁוֹכֵר חָוֵי הרי שְׁכִירוּת בַּבַּעֲלִים הִיא.

מבארת הגמרא שהספק היה באופן מסוים: אֶלָּא, כִּי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרַבִּי בַּר חָמָא, באופן דְּאָנַר מִינָּהּ – ששכר ממנה פָּרָה, וְהֲדַר נְסָבָהּ – ואחר כך נשאה, ותלוי הדבר אם כל בעל שׁוֹאֵל חָוֵי אוֹ שׁוֹכֵר חָוֵי. האם שׁוֹאֵל חָוֵי וַאֲתָיָא – ובאה שְׁאֵלָה בַּבַּעֲלִים שלאחר הנישואין מַפְקְעָא שְׁכִירוּת ששכר בתחילה שֶׁלֹּא בַּבַּעֲלִים, אוֹ דִּלְמָא שׁוֹכֵר חָוֵי, ועתה שהוא שוב שוכר לא השתנה דבר, וּשְׁכִירוּת דְּרַקְיָמָא קַיְימָא – כפי שהיתה כך היא נשארת, שהוא שוכר ממנה שלא בבעלים. מקשה הגמרא: וּמַאי שְׁנָא – מדוע שונה דְּאִי שׁוֹאֵל חָוֵי דְּאָתֵי שְׁאֵלָה בַּבַּעֲלִים מַפְקְעָא שְׁכִירוּת שֶׁלֹּא בַּבַּעֲלִים, הלא אִי שׁוֹכֵר נַמִּי חָוֵי, תֵּיתֵי – שתבוא שְׁכִירוּת בַּבַּעֲלִים תֵּיפּוֹק שְׁכִירוּת שֶׁלֹּא בַּבַּעֲלִים, כלומר מדוע שיהיה הבדל בין שכירות לשאלה לענין זה. לכן מבארת הגמרא שהספק היה באופן אחר: אֶלָּא, כִּי קָא מִיבַּעְיָא לְרַבִּי בַּר חָמָא, כְּגוֹן דְּאַגְרָא אִיתֵי פָּרָה מֵעָלְמָא – שהאשה שכרה פרה מאדם אחר, וַהֲדַר נְסָבָהּ – ואחר כך נשאה הבעל, וזוכה הבעל לאחר הנישואין בפרה השכורה להשתמש בה כל ימי השכירות, ודין זה תלוי אם בעל שואל או שוכר וכפי שיתבאר. וַאֲלִיבָּא דְּרַבָּנַן דְּאָמְרִי לעיל (לה:) שהשוכר פרה והשאילה לאחר ומתה, הַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר, לֹא תִּיבָּעֵי לָךְ דְּוַדַּאי שְׁאֵילָה בַּבַּעֲלִים הִיא, שכיון שהשואל משלם לשוכר, מוכח שהשוכר נחשב למשאיל, והרי כאן האשה שהיא השוכרת היתה עם הבעל השואל משעת שאלה והרי זה שאלה בבעלים. אלא כִּי תִּיבָּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר (שם) תַּחְוִור פָּרָה לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים, כלומר שהשואל משלם לבעלים, ומוכח שהבעלים נחשב למשאיל ואם כן אין כאן שאלה בבעלים, ולשיטתו יש להסתפק מַאי, שׁוֹאֵל חָוֵי וחייב באונסים לבעל הפרה, אוֹ שׁוֹכֵר חָוֵי ופטור באונסים.

רבא פושט את הספק ומבאר את הדין בבעל בנכסי אשתו: אָמַר רָבָא, בַּעַל בנכסי אשתו לֹא שׁוֹאֵל חָוֵי, וְלֹא שׁוֹכֵר חָוֵי, אֶלָּא לוֹקֵחַ חָוֵי – כשנשאה נחשב כאילו קונה ממנה את הנכסים שעתיד לירש ממנה. ומדוע כלוקח, מְהָרְבִי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, בְּאוּשָׁא הִתְקִינוּ, שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּגוּף נְכָסֵי הַמְלוֹג שלה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וּמֵתָה, הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת, ואף שהיה לו בהם רק פירות, והאשה מכרה את הגוף, מכל מקום כדי שלא תהיה לבעל איבה על אשתו שהיא מפקיעה ממנו את ירושתה, חיזקו חכמים את שעבודו בנכסים ועשאוהו כלוקח ראשון עליהם, ומעתה אם מכרה, יכול הבעל להוציא לאחר מותה את הגוף מיד הלקוחות.

אשה שמקבלת ירושה בזמן שהיא נשואה, הנכסים מיד הופכים להיות נכסי מלוג, דהיינו גוף לאשה ופירות לבעל.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא, בַּעַל שזוכה בְּנִכְסֵי מלוג שֶׁאִשְׁתּוֹ ירשה, והיו עמם מעות או נכסים של הקדש, מִי מָעֲלִי. כלומר, האם כאשר זוכה הבעל בדברי ההקדש, נחשב שהוציאם לחולין ומעל בהם, או שהאשה מעלה כיון שגרמה שיחשב בעלים, או שבית דין מעלו כיון שהם תקנו שיזכה בהם.

דן רבא בספק זה: אָמַר רָבָא, מַאן לִימְעוֹל, לִימְעוֹל בַּעַל לא שייך לומר, שהרי דְּהֵיתְרָא נִיתָּא לֵיהּ דִּלְיקְנֵי, אִיסּוּרָא לֹא נִיתָּא לֵיהּ דִּלְיקְנֵי – אינו רוצה לזכות בדברים שבזכייתו בהם יעבור על איסור, תִּימְעוֹל אִיהִי – האשה, גם לא שייך לומר, שהרי דְּהֵיתְרָא נַמִּי לֹא נִיתָּא לָהּ דִּלְיקְנֵי – האשה מעולם לא היה נוח לה בתקנה זו, אלא בית דין תיקנו את זה בעל כרחה. נִימְעְלוּ בֵּית דִּין שבאותו הדור, שהרי בהם תלויה התקנה שזוכה הבעל בנכסים, לא שייך לומר, שהרי כִּי עֲבְדוּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא – אימתי תיקנו וְאָמְרוּ שהבַּעַל לוֹקֵחַ חָוֵי, רק לְהֵיתְרָא, אבל לְאִיסּוּרָא – על דעת שיזכה בדברים שאסור להוציאם בגוף של הקדש, לֹא עֲבִיד רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא – לא עשו חכמים תקנה זו, ואם כן לא שייך לומר שהם יעמלו. ואם כן לא מובן ספיקו של רמי בר חמא, שהרי אין מי שימעול. אֶלָּא אָמַר רָבָא, באמת אין הבעל זוכה כלל בנכסי ההקדש, ולכן בשעת הירושה אף אחד אינו מועל, אבל בַּעַל מָעַל לְכְשֶׁיּוֹצִיא המעות לחולין, מִידֵּי דַּהֲוָה אַמּוֹצִיא מָעוֹת הֶקְדֵּשׁ לְחוּלִּין, שעבר בכך על איסור מעילה. אִיבַּעְיָא לְהוּ, בָּחַשׁ בָּשָׂר מֵחֲמַת מְלָאכָה, מַאי – האם השואל חייב לשלם כשם שחייב באונסים, או לא. אָמַר לֵיהּ הַהוּא מֵרַבָּנַן וְרַב חִלְקִיָּה בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא שְׁמֵיהּ, מִכְּלָל – מכך שמסתפקים בכחשה, משמע דְּכִי מַתָּה מֵחֲמַת מְלָאכָה מְחַיֵּיב, ומדוע, נֵימָא – שיאמר השואל למשאיל, לַאו לְאוּקְמָא בְּבֵילְתָּא שְׁאֵילְתָּהּ – לא שאלתיה להעמידה בכילה [–ירעות הפרוסות סביב המיטה], כלומר אתה הפסדת את עצמך, שהרי ידעת שאני שואל אותה כדי לעשות בה מלאכה, ואם אינה ראויה לכך מדוע השאלת לי אותה. אֶלָּא אָמַר רָבָא, אכן טענה זו נכונה, וְלֹא מְיַבְּעְיָא כָּחַשׁ בָּשָׂר מֵחֲמַת הַמְלָאכָה דְּפָטוּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה נַמִּי פָּטוּר, כיון דְּאָמַר לֵיהּ שואל למשאיל 'לַאו לְאוּקְמָא בְּבֵילְתָּא שְׁאֵילְתָּהּ'.

הגמרא דנה על אופן התשלום בשואל: הַהוּא גַּבְרָא דְּשָׁאֵיל נַרְגָּא [–גרזן] מַחַבְרֵיהּ, וְאִיתְּבַר – ונשבר. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּא לשאול האם צריך לשלם. אָמַר לֵיהּ רבא, זִיל אַיְיתֵי סַהֲדֵי – לך והבא עדים דְּלַאו שָׁנִית בֵּיהּ – שלא פשעת ושינית במלאכת הגרזן, וְאִיפְּטַר, שהרי הוא כמתה מחמת מלאכה, ופטור. מבררת הגמרא: וְאִי לֵיכָּא סַהֲדֵי – ואם אין עדים אלא חייב לשלם, מַאי משלם, האם משלם גרזן ממש, או שנותן את השברים ומשלם את ההפרש בין שויים לשווי כלי מתוקן.

תָּא שְׁמַע, דְּהַהוּא גַּבְרָא, דְּשָׁאֵיל נַרְגָּא מַחַבְרֵיהּ, וְאִיתְּבַר – ונשבר בפשיעה. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב לשאול האם יכול לשלם את השברים ואת ההפרש, או שצריך לשלם גרזן טוב ומתוקן. וְאָמַר לֵיהּ רב, זִיל שַׁלֵּים לֵיהּ נַרְגָּא מַעֲלְיָא – גרזן טוב ומתוקן כפי ששאלת ממנו. אָמְרוּ לֵיהּ רַב כַּהֲנָא וְרַב אַפֵּי לְרַב,

---

המשך מעמוד קפב

שטבל טהר כו' כך המכוון לבו לטהר נפשו כו' כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. עכ"ל. וה"ז בא ללמד ונמצא למד, אשר הטבילה היא לא רק ענין סילוק טומאה (לפרוש מאותן העצות) כ"א גם פעולה לטהרה (הביא נפשו במי הדעת) ופעולה נמשכת (כשם שהיא פעולת הביאה במי הדעת).

לברר חקירת הגאון הרגצובי בזה (בס' צפנת פענח מתנות עניים לז, ד. וראה ס' מפענח צפונות להרב כשר שי' ע' קכב - שהעתיק דבריו כו').

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתם בקדש.